

ובית שמאי, מדוע דרשו לרבות את שינוייהם, הא כתיב "שניהם" למעט!

ההוא מיעוט מיבעי ליה נצרך לבית שמאי לדרשה אחרת, שדורש: "הם" — ולא ולדותיהם.

ובית הלל, כיצד הם דורשים למעט את ולדותיהם?

לדעת בית הלל תרתי שמעת מינה, מהמיעוט של "הם" לומדים כי רק הם עצמם אסורים למזבח, ולפיכך ממעט גם "הם" — ולא שינוייהם, וגם "הם" — ולא ולדותיהם.

ובית הלל נמי, מדוע למדו מ"הם" למעט את שינוייהם, הכתיב "גם" לרבות!

ומסקינן: הריבוי של "גם", לבית הלל קשיא מה יש לרבות ממנו.

ועכשיו חוזרת הגמרא לבאר את דברי אביי שאמר: רבי שמעון בן יהודה ובית שמאי ורבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון בן אלעזר ורבי ישמעאל, כל אלו התנאים סוברים ששינוי אינו קונה.

רבי אליעזר בן יעקב מאי היא? היכן מצאנו שסובר כי שינוי אינו קונה.

דתניא בברייתא:

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

הרי שגזל סאה של חטין, טחנה, לשה

דתניא בברייתא: נתן לה לזונה חטין באתננה תמורת שכר הביאה, ועשאן סולת, או נתן לה בשכרה זיתים — ועשאן שמן, או ענבים — ועשאן יין.

תני חדא: אסור עדיין להקריבם למזבח ואינם ניתרים על ידי השינוי שעשו בהם.

ותניא אידך: מותר להקריבם, כיון שכבר נשתנו ממה שהיו בשעה שניתנו באתנן, וכבר אינם נחשבים אתנן¹⁶.

ואמר רב יוסף לפרש: כי שתי הברייתות נחלקו במחלוקת בית שמאי ובית הלל, כי תני שנה גוריון דמאספורק [ממקום הנקרא אספורק]: בית שמאי אוסרין את האתנן למזבח גם אחרי שנשתנו. ובית הלל מתירין את האתנן אחרי שנשתנו.

מאי טעמיה דבית שמאי?

משום שהם דורשים את הכתוב גבי אתנן, כך:

אמר קרא: [דברים כג יט] "לא תביא אתנן וגו' כי תועבת ה' אלקיך גם שניהם". ודרשו מ"גם", לרבות את שינוייהם, שגם שינוייהם [של האתנן ומחיר הכלב] נאסרו למזבח.

ובית הלל — מה טעמם?

משום שדרשו את הכתוב גבי אתנן להיפך.

אמר קרא: "שניהם" למעט — שרק הם אסורים למזבח, ולא שינוייהם.

16. הגמרא מדמה שינוי בגזילה לשינוי ב"אתנן". ומקשים התוס' לעיל [סה ב ד"ה הא] מה ענין אתנן אצל שינוי. ומתרצים, כי אם שינוי

16. הגמרא מדמה שינוי בגזילה לשינוי ב"אתנן". ומקשים התוס' לעיל [סה ב ד"ה הא] מה ענין אתנן אצל שינוי. ומתרצים, כי אם שינוי

ואפאה⁽¹⁾ והפריש ממנה חלה⁽²⁾, כיצד מברך על הפרשת החלה?

אין זה מברך אלא מנאץ מחרף⁽³⁾ את השם!

ועל זה נאמר: [תהלים י ג] "בוצע ברך נאץ ה'" — כלומר הגזול ומברך את ה' על הגזילה, הרי זה מנאץ את השם⁽⁴⁾.

מוכח משם שרבי אליעזר בן יעקב סובר כי למרות שעשה בחיטים כל כך הרבה שינויים, עדיין החיטים שנשתנו במקומם עומדים, ואינו נחשב כקניינו של הגזולן.

רבי שמעון בן אלעזר מאי היא? היכן מצאנו שסובר שינוי אינו קונה.

השאגת אריה [סימן צד] הוכיח מכאן שגזול חייב בחלה. והעונג יו"ט [שם] תמה, כי גם אם נאמר שגילגול העיסה של הגזולן מחייב הפרשת חלה, מכל מקום הגזולן לא יוכל להפריש חלה אם לא קנאה בשינוי, כיון שהוא מפריש על עיסה של חבירו.

ומתמצים העונג יו"ט והאחיעזר [שם] והאור שמח [גזילה פרק ה ד"ה ומה] והקובץ שיעורים [אות צט], כי מדובר כאן באופן שהגזול התייאש וקונה הגזולן את העיסה על ידי הפרשת החלה ביאוש ושינוי השם, כמו שאמרו בגמרא לעיל [סז א] לגבי הפרשת תרומה. וכך מתפרשים דברי הגמרא: אביי אמר כי רבי אליעזר בן יעקב סובר ששינוי מעשה במקומו עומד, כי אם שינוי קונה אם כן העיסה היא כחפץ אחר עוד לפני ההפרשה ואינו מנאץ, אבל אם שינוי מעשה אינו קונה, הרי הוא מנאץ אף על פי שבזמן ההפרשה הוא קונה את העיסה ביאוש ושינוי השם. ורבא [לקמן] דוחה כי אף אם קונה את העיסה קודם ההפרשה בשינוי מעשה, מכל מקום ההפרשה היא מצוה הבאה בעבירה ולכן הוא נחשב מנאץ.

3. רש"י תהילים שם

4. המאירי בשיטה מקובצת כתב, כי מדובר כאן בברכת המצוה שאינו מברך כיון שעבר עבירה, אבל ברכת הנהנין חייב, כיון שאסור ליהנות בלא ברכה, ויש חולקים וסוברים שאף ברכת הנהנין אינו מברך.

הרעק"א בגליון הש"ס מעיר, שתוספות

תוס' הרי"ד [לעיל סה ב] מקשה, וכי נתן לה טלה באתננה ונעשה איל יהיה כשר למזבח כשם שקונה לגזולן? ותירץ, כי שינוי הבא מאליו אינו שינוי חשוב, ולכן אף שמועיל להחשב שינוי בגזולן, אינו מועיל באתנן. וכן כתב הריטב"א [עבודה זרה מו א].

1. בתוספות שאלו, מדוע מדבר על הפרשת חלה לאחר אפייה, הרי חלה מפרישים מן העיסה. ותירצו, כי רצו לחדש שלמרות שעשה עיסה ואף אפאה ועשה את כל השינויים הללו — עדיין נשאר הדבר גזילה כמו שהיתה, ואם בירך עליה הרי זה מנאץ. עוד תירצו כי מדובר כשאפה מיני סופגנין שאין עיסתם נחשבת עיסה, וחובת חלה היא רק עם האפייה.

2. העונג יו"ט [סימן לט] והרעק"א [ברכות מה א] והאחיעזר [ח"ב סימן לו ג] מקשים כיצד יכול הגזולן להפריש חלה, הרי הוא מפריש על עיסה שאינה שלו, ובשלמא לדעת רבא הסובר כי שינוי קונה, אם כן העיסה היא שלו, אבל לפי אביי הסובר כי שינוי במקומו עומד, כיצד יכול להפריש חלה.

ומתירץ הרעק"א כי באמת ההפרשה אינה חלה, ומזה מוכיח שאינו מברך כלל, ומקשה על הרא"ש בברכות שלומד כי מברך וברכתו ניאוך. וקשה על הרעק"א כי אם כדבריו, יוצא שאינו מברך משום שההפרשה לא חלה והרי זה ברכה לבטלה אם יברך, ומדוע אמר רבי אליעזר בן יעקב שאינו מברך משום שנחשב ניאוך.

דתניא בברייתא:

כלל זה אמר רבי שמעון בן אלעזר:

כל שבח שהשביח גזלן בגזילה — ידו על העליונה. אם רצה הגזלן — נוטל את שבחו שהשביח בגזילה לעצמו. ואם רצה — אומר לו לנגזל: הרי הגזילה שלך לפניך.

והוינן בה: מאי קאמר? כיצד מתבארים הדברים שאמר: שאם רצה אומר לנגזל: הרי שלך לפניך. הרי לשון זה לא שייך אלא

דבר שהוכחש מקדמותו, שאומר לו טול את החפץ כמות שהוא כחוש.

אמר רב ששת, הכי קאמר כך יש לפרש את דבריו: אם השביחה הגזילה — נוטל הגזלן את שבחו, ואם כחש — אומר לו הגזלן: הרי הגזילה שלך לפניך, כי סובר רבי שמעון בן אלעזר דשינוי במקומו עומד.

ומקשינן: אי הכי אם כך הוא הדבר, שסובר רבי שמעון בן אלעזר כי שינוי אינו קונה והגזילה שנשתנתה עדיין שייכת לבעלים,

לברכת הנהנין, והירושלמי מדבר לענין ברכת המצוות שאסור לברך, והראב"ד והרא"ש מדברים לענין ברכת הנהנין שחייב לברך.

הבית יוסף [סימן קצו] מביא דברי רבינו ירוחם, כי חולה הצריך לאכול דבר איסור — לא יברך. והבית יוסף חולק ואומר כי אף לשיטת הרמב"ם שאין לברך על איסור, היינו לאדם בריא, אבל חולה מברך כיון שהדבר הוא היתר אצלו. וכן פוסק השו"ע [סימן קצו ב וסימן רד ט]. אבל הט"ז מיישב את דברי רבינו ירוחם, כי כשם שהרמב"ם סובר שבשוגג לא יברך [אפילו ברכה אחרונה] הוא הדין באנוס או חולה. הפרי מגדים [משבצות זהב סימן קצו א] והמשנה ברורה [ס"ק ה] מבארים כי השו"ע סובר שחולה עדיף משוגג, כי שוגג אוכל אכילת איסור, אבל בחולה, אכילתו היא אכילת היתר.

הבית יוסף מביא ראייה שחולה מברך ממה שכתב הרא"ש כי חולה האוכל ביום הכיפורים חייב לברך. וכתב הב"ח [סימן רד] כי גם לפי רבינו ירוחם שחולה האוכל דבר איסור אינו מברך, מכל מקום מודה שחולה האוכל ביום הכיפורים מברך, כי ביום הכיפורים, האוכל עצמו הוא דבר היתר וכל האיסור הוא על האדם, ובאופן שהאדם בחזקת סכנה, אין עליו איסור אלא חייב לאכול, ולכן מברך.

בברכות [מה א ד"ה אכל] גורסים בגמרא שלנו: "הרי שגזל חטיין וטחנה ואפאה ואכלה אינו מברך אלא מנאץ", אבל הגירסא אצלנו היא: "ואפאה והפריש חלה אינו מברך אלא מנאץ". ולפי גירסת התוספות מדובר כאן בענין ברכת הנהנין, אבל לפי הגירסא אצלנו מדובר בברכת המצוות.

הרמב"ם [הל' ברכות א יט] פוסק, אכל דבר איסור אפילו איסור דרבנן בין בזדון בין בשוגג אינו מברך לא בתחילה ולא בסוף. והראב"ד משיג עליו, שאמרו [בברכות מה א] רק שאין מזמנין על איסור כיון שאין להם חשיבות של קביעות, אבל ברכה חייבים כיון שנהנו.

הכסף משנה [שם] מביא ראייה לשיטת הרמב"ם כי באופן שהוא מנאץ אסור לו לברך, מהירושלמי [חלה פ"א הל' ט] שאסור לברך על מצה גזולה, דאין זה מברך אלא מנאץ. וקשה על הראב"ד שסובר כי מברך.

גם הרא"ש [בפסחים לח א] מביא את דברי הירושלמי, ומקשה הקרבן נתנאל [אות ק] כי זה סותר את מה שהרא"ש כתב בברכות כדעת הראב"ד שחייב לברך.

ומתרצים הקרבן נתנאל והדבר אברהם [ח"א סימן טז כח] את הראב"ד והרא"ש על פי המאירי הנ"ל שיש חילוק בין ברכת המצוות

אם כן אפילו השביח נמי צריך הגזולן להשיב את השבח לבעלים!

אמרי: מה שבהשביח נוטל הגזולן לעצמו אינו מעיקר הדין, אלא מפני תקנת השבים, כדי להקל על בעלי תשובה, שלא ימנעו מלעשות תשובה בגלל החשש שיצטרכו להחזיר את השבח.

רבי ישמעאל מאי היא? היכן מצאנו שסובר כי שינוי אינו קונה.

דתניא בברייתא:

מצות פאה להפריש את פאת השדה לעניים מן הקמה, כשהתבואה עדיין עומדת בקמתה קודם הקצירה.

ואם לא הפריש פאה מן הקמה — מפריש מן העומרים.

לא הפריש מן העומרים — מפריש מן הכרי [ערימת תבואה] עד שלא מרחו, קודם שהחליק ויישר את הכרי בכלי המיוחד לכך, שהחלקת הכרי נחשבת גמר מלאכה לענין חיוב מעשר, וקודם שנתחייב במעשר נותן לעני פאה בלא לעשר.

אבל אם מרחו נתחייב כל הכרי במעשר, לפיכך קודם מעשר את כל מעשרותיו ונותן לו פאה רק אחרי שעשר, כדי שלא יפסיד העני, שהרי אם היה נותן לעני קודם מירוח, אפילו אם העני היה מצרף את כל מתנותיו כגון: לקט שכחה ופאה, והיה עושה מהם כרי, היה פטור מן המעשר⁽⁶⁾, כיון שמתנותיו הם הפקר והפקר פטור מן המעשרות. אבל עכשיו שנתמרח ביד בעל הבית, נתחייב במעשר, כמו ששינוי במסכת ברכות [מ ב] לקט שכחה ופאה שעשאן בגורן — הוקבעו למעשר. לפיכך מעשר בעל הבית את התבואה קודם שנותן לעני את הפאה.

משום רבי ישמעאל אמרו: אף אם לא הפריש פאה עד שעשה מן החטים עיסה, מפריש פאה לעני מן העיסה ונותן לו. כיון שסובר, כי שינוי אינו קונה, והחטים הם עדיין של העניים גם אחרי שנשתנו ונעשו עיסה.

אבל לדעת תנא קמא, אינו מפריש פאה מן העיסה, לפי שבעל הבית קנאה בשינוי⁽⁶⁾. [אבל קודם שעשאה עיסה, לא נשתנו החטים, ומה שדש את החטים לא נחשב שינוי, כי הם עדיין אוכל כושהו. רש"י].

עד כאן פירטה הגמרא את כל התנאים

5. כן פירש רש"י, והקשו הרש"ש והגהות בן אריה, שהרי רש"י בברכות ביאר כי אם העני קבעם בגורן חייב במעשר מדרבנן.

6. ואינו משלם לעני ממון עבור הפאה, כי הוא ממון שאין לו תובעים, דהיינו שאין מי שיוכל לתבעו בדין, שיכול לומר לו: לעני אחר אני נותן ולא לך. כך פירש רש"י. אבל התוספות כתבו, כי כל זמן שלא הפריש פאה הרי היא שלו

ומתרצים האפיקי ים [ח"ב סימן כח בהגה] והגהות בן אריה, כי בגמרא סוטה [מג ב] מבואר שרק בשדה חייב העני במעשר אבל בעיר פטור כי יש קול שהגורן ממתנות עניים, ולפי זה אפשר לפרש ברש"י כאן שהעני היה פטור

שהביא אביי, הסוברים ששינוי במקומו עומד.

אמר ליה רב פפא לאביי: איכפל וכי טרחו ועמלו ונתקבצו לכך כל הני תנאי לאשמועינן כל אלו התנאים להשמיענו בבית שמאי שמן הסתם אין הלכה כמותו?

אמר ליה אביי: הכי קאמרי כך אמרו כל אלו התנאים: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה ששינוי אינו מקנה לגזולן את החפץ.

אמר רבא: ממאי? מנין אביי מוכיח שכל אותם תנאים סבורים ששינוי במקומו עומד?

דלמא שמא עד כאן לא קאמר רבי שמעון בן יהודה התם לענין חיוב ראשית הגז שצביעת הצמר אינו נחשב שינוי בצמר — אלא בצבעו, הואיל ויכול להעבירו ולהסירו על ידי צפון [סבון]]. לכן סובר שהצביעה אינה מועילה לקנותו ולהוציאו מחיוב ראשית הגז, אבל בשינוי שאי אפשר לבטלו, אפשר שמודה כי מועיל להוציא את החפץ מידי הבעלים הקודמים.

ועד כאן לא שמענו כי קאמרי בית שמאי התם גבי אתנן כי גם אתנן שעשה בו שינוי אסור למזבח — אלא מפני שהוא דבר הנמסר לגבוה לה', ולכן נאסר להקרבה גם אם עשה בו שינוי, משום דאימאים שנעשה מאוס בהיותו אתנן, אבל דבר השייך להדיוט אפשר שמועיל בו שינוי להוציאו מידי הבעלים הקודמים.

ועד כאן לא שמענו כי קאמר רבי אליעזר בן יעקב התם במפריש חלה מחיטים גזולים ומברך עליה שהשינוי בחיטים אינו מועיל להחשיבם כקנינו של הגזולן — אלא לענין ברכה אמר כן, משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה, שגוזל דבר ומברך עליו, ולענין זה סבור רבי אליעזר שהשינוי אינו מועיל, אבל לענין קנין, אפשר שמודה כי השינוי מועיל.

ועד כאן לא שמענו כי קאמר רבי שמעון בן אלעזר התם שאם הכחיש הגזולן את הגזילה מחזיר הוא לנגזל את הגזילה כמות שהיא — אלא בהכחשה דהדר שיכול להחזיר אותה לקדמותה, ואין זה שינוי גמור, אבל בעשה בה שינוי גמור שאינו יכול לבטלו, אפשר שמודה כי השינוי מועיל להוציא את החפץ מבעלות הנגזל.

ועד כאן לא שמענו כי קאמר רבי ישמעאל התם גבי פאה, שאם לא הפריש, צריך להפריש אפילו מן העיסה — אלא לענין פאה אמר כן, משום דכתיב "תעזוב", יתירא, שבפרשת קדושים [ויקרא יט ט—י] כתוב "לא תכלה פאת שדך לקצר וגו' לעני ולגר תעזב אתם", ובפרשת אמור [ויקרא כג כב] כתוב "לא תכלה פאת שדך בקצרך וגו' לעני ולגר תעזב אתם", מדוע חזר על זה הכתוב פעמיים, משמע שהכתוב בא לרבות כי אם עשה בה שינוי אינו קונה, ועדיין חייב להפריש ממנה פאה. אבל בשאר מקומות שלא ריבה הכתוב אפשר שמודה כי שינוי קונה.

והשינוי הוא כחפץ אחר שלא התחייב בפאה.

ואינה ממון עניים ולכן פטור מדמים. ולפי תוספות לתנא קמא פטור מפאה משום שעל ידי

אם כן "תעזוב" יתירא דכתב רחמנא גבי פאה למה לי?

ומתריצין: ה"תעזוב" הנוסף מבטי ליה נצרך לכרתניא בברייתא:

המפקיר כרמו, והשכים לבקר קודם שבאו העניים לזכות מן ההפקר ולבצור את הכרם, ובצרו הוא — חייב בפרט [בכרם, ובתבואה חייב בלקט], ובעוללות ובשכחה ובפאה, ופטור מן המעשר, כי אף על פי שההפקר פטור גם מכל מתנות העניים, דורשים מה"תעזוב" שנכתב פעם נוספת גבי מתנות העניים אלו, למעט אופן זה שזכה בעצמו מן ההפקר שהוא הפקיר שאינו נחשב הפקר לפטור ממתנות עניים אלו⁽⁷⁾. אבל ממעשר פטור כיון שאין "תעזוב" מיותר גבי מעשר לדרוש ממנו שחייב בו באופן זה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר שאם הוכחשה הגזילה ברשות הגזול, מחזיר לגזול את הגזילה כמות שהיא, ולא קנה אותה הגזול בכך שהוכחשה.

ותמהינן: ומי אמר שמואל הכי?

והאמר שמואל: אין שמין לא לגנב ולא לגזול שנטלו בהמה ומתה או כחשה אין

וכי תימא, ליגמר מיניה ואם תאמר נלמד מהריבוי שם שגם בדברים אחרים אין שינוי קונה.

על כך יש להשיב כי מתנות עניים שאני, ואין ללמוד מן הכתוב גבי מתנות עניים.

וראיה לדברי רבא שלא ניתן להוכיח בוודאות מדברי רבי ישמעאל לגבי דברים אחרים ששינוי אינו קונה.

כדבעי רבי יונתן, דבעי רבי יונתן: מאי טעמא דרבי ישמעאל גבי פאה, הסובר כי צריך להפריש פאה אפילו מן העיסה?

האם משום דקסבר שינוי אינו קונה, או דלמא בעלמא קסבר שינוי קונה, והכא משום דכתיב תעזוב יתירא?

והוינן בה: כיצד הסתפק רבי יונתן בדברי רבי ישמעאל, הרי ואם תמצני לומר, טעמא דרבי ישמעאל משום דקסבר שינוי אינו קונה, אם כן קשה "תעזוב" יתירא דכתב רחמנא למה לי, הרי גם בשאר דברים שינוי אינו קונה, ולא צריך לכך לימוד מיוחד גבי פאה?

ותו ועוד קשה, לרבנן החולקים על רבי ישמעאל וסוברים ששינוי קונה גם בפאה,

7. שנאמר בתורה בפרשת קדושים [ויקרא יט ט—י] "ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצר [—פאה] ולקט קצירך לא תלקט [— לקט], וכרמך לא תעולל [— עוללות] ופרט כרמך לא תלקט [— פרט] לעני ולגר תעזב אתם וגו'", ונכתבו פעם נוספת בפרשת כי תצא [דברים כד יט—כא] "כי תקצר קצירך בשדך [— תבואה] ושכחת עמר בשדה

לא תשוב לקחתו [— שכחה] לגר ליתום ולא למנה יהיה וגו', כי תחבט זיתך [— אילן] לא תפאר אחריו [— פרט] לגר ליתום ולא למנה יהיה, כי תבצר כרמך [— כרם] לא תעולל אחריו [— עוללות] לגר ליתום ולא למנה יהיה". וגם "פאה" לומדים מפסוק זה, ששינוי בחולין [קלא א] "לא תפאר אחריו" תנא דבי רבי ישמעאל: שלא תטול תפארתי ממנו. וכן מה

כרבי שמעון בן אלעזר, ומצד שני פוסק שאם מתה הבהמה היא נשאת ברשות הגזלן.

שכן אפשר לבאר: **כי קאמר: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דשינוי במקומו עומד, מדובר בהכחשה דהדר, ושינוי שאפשר לבטל סובר שמואל שאינו קונה. וכי קאמר שמואל התם: אין שמיין לא לגנב ולא לגזלן** את הבהמה הגזולה שמתה אצלו, והוא קונה אותה בשינוי **אלא** רק לנזקין שמיין את הנבילה כיון שיש גזירת הכתוב שהיא נשאת ברשות הניזק — מדובר בהכחשה **דלא דהדר** שאינה חוזרת כגון מתה או נשברה רגלה, ובשינוי שאי אפשר לבטלו סובר שמואל שקונה.

אלא לאביי, דאמר: כי קאמר רבי שמעון בן אלעזר שהגזלן משיב את הגזילה שהוכחשה, ולא קונה אותה לעצמו — אפילו בהכחשה **דלא דהדר** שאינה חוזרת **קאמר, מאי איכא**

מעריכין את הנבילה כדי לדעת את ההפסד שהופסד הבעלים, אלא הנבילה היא שלהם, והם צריכים לשלם לבעלים בהמה שלמה, **אלא** רק לנזקין נאמר הדין שהנבילה נשאת ברשות הניזק ושמיין את הנבילה כדי שהמזיק ישלם רק את ההפרש ממה שהיתה שוה לפני ההיזק.

אם כן מבואר, שדעת שמואל, כי השינוי שנפחתה הגזילה קונה לגנב ולגזלן ומשום כך אינו משיבו לבעלים⁽⁸⁾, וכיצד זה מתיישב עם מה שפסק הלכה כרבי שמעון בן אלעזר, שהגזלן משיב את הגזילה שהוכחשה, ולא קונה אותה לעצמו.

ומבארינן: **בשלמא לרבא, דאמר לעיל** כשדחה את דברי אביי: **כי קאמר רבי שמעון בן אלעזר התם** בגזלן שיכול להשיב את הגזילה שהוכחשה, רק בהכחשה דהדר שאפשר לבטל את ההכחשה על ידי פיסום, אם כן **לא קשיא** מה שמואל פסק הלכה

בשינוי מעשה, כי שינוי מעשה קונה גם אם לא נשתנה שמו. ותירץ הלחם משנה שמדובר בשינוי מעשה קטן שאינו קונה ללא שינוי השם, כמו שכתבו תוספות לעיל [צג ב].

הגר"ח בהלכות גזילה מקשה, אם נחשב שינוי קטן שאינו קונה, מדוע לא יכול הגזלן להשיב את הגזילה בעל כרחו של הבעלים ולומר לו הרי שלך לפניך, שהרי מבואר כאן בגמרא, כי מה שאין שמיין לגזלן ואינו משיב את הכלי השבור, היינו משום ששינוי קונה, אבל אם אינו נחשב שינוי, מדוע לא יחזיר את הכלי לבעלים, וישלם רק את ההפסד שהפסידו בכלי. ומתריך הגר"ח, כי שונה דין "שינוי" מדין "הרי שלך לפניך", ובאופן שנשתנה רק מקצת החפץ אינו נחשב שינוי בכל החפץ, ולכן הגזלן אינו קונה

שכתוב גבי אילן "אחריך" הכוונה לשכחה, ולא היה צריך לכתוב באילן "לגר ליתום וגו'" אלא רק "לא תפאר אחריך" כי כבר נכתב גבי תבואה שלעניים הוא. רש"י.

8. כתב הרמב"ם [גזילה ואבידה ב טו וגניבה א טו]: "גזל כלי ושברו אין שמיין לו הפחת אלא משלם דמיו והכלי השבור של גזלן, ואם רצו הבעלים ליטול הכלי השבור נוטלין ומשלם הפחת, שזו תקנה היא לבעלים ואם לא רצו בה הרשות בידן".

והקשה המגיד משנה מדוע לא קנה הגזלן את הגזילה בשינוי, ותירץ כי מדובר באופן שלא נשתנה שמו. והקשה הלחם משנה [גניבה שם] כי גם אם לא נשתנה שמו, מכל מקום קנאו

הדין במשנתנו אינו מדין תורה, אלא כך קבעו חכמים **משום תקנת השבים**, כדי להקל על בעלי תשובה, שלא ימנעו מלעשות תשובה בגלל החשש שיצטרכו להחזיר את השבח.

ותמהינן: **ומי אמר רבי יוחנן הכי כי מדין תורה שינוי אינו קונה?**

והאמר רבי יוחנן: **הלכה ככתבם משנה, ותנן: לא הספיק הבעלים של הכבשים ליתנו לו לכהן את ראשית הגז עד שצבעו את כל הצמר — פטור מליתן ראשית הגז, כי הצמר נשתנה וקנאו בשינוי, משמע שרבי יוחנן סובר כי שינוי קונה, שהרי אין כאן תקנת השבים⁹** ובכל זאת קנאו בעל הצמר בשינוי.

אמר להו ההוא מדרבנן ורבי יעקב שמיא, לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן: הטעם שבמשנתנו סובר רבי יוחנן כי לא קנה הגזלן בשינוי אלא רק מפני תקנת השבים, כי סובר שבמשנתנו מדובר **בגזל שגזל עציב משופין ועשאן כלים, דהוה ליה שינוי החוזר לברייתו, שאינו שינוי גמור, ולכך קונה רק מפני תקנת חכמים.** אבל בשינוי גמור שאינו חוזר לקדמותו, מודה רבי יוחנן כי אף מדין

למימר כיצד אפשר ליישב את הפסק שפסק שמואל כרבי שמעון בן אלעזר עם מה שאמר שהגזלן קונה לעצמו את הבהמה אם מתה אצלו?

ומתריצין: **אביי מתני הכי שונה את דברי שמואל בלשון אחרת:**

אמר רב יהודה אמר שמואל: יש שאמר ב-טז
הלכה כרבי שמעון בן אלעזר, אולם וליה לו עצמו לא סבירא ליה אינו סבור כן, אלא סובר ששינוי קונה, כמו שנתבאר בדבריו גבי "אין שמין לגנב ולגזלן".

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דבר תורה מדין תורה — גזילה הנשתנית אף על פי שהשתנתה חוזרת בעיניה כמות שהיא עכשיו, ואפילו אם השביחה, כי שינוי אינו קונה. **שנאמר:** [ויקרא ה כג] **"והשיב את הגזלה אשר גזל" והכוונה "והשיב" — מכל מקום אפילו אם השתנה.**

ואם תאמר: משנתנו ששינוי בה שאינו משיב את הכלים שעשה מן העצים הגזולים, אלא משיב דמי עצים, משמע שקונה את העצים הגזולים בשינוי.

כי שינוי קונה לגזלן, וקשה כיצד פוסק שמואל ששינוי אינו קונה.

9. הטעם שלא שייך תקנת השבים בראשית הגז, מבאר התוספות ר"ד, כי רק בגזל שמתחייב דמים במקום הגזילה שייך לומר תקנת השבים, אבל בראשית הגז, כתב רש"י שפטור לגמרי אף מדמים ואם כן אינו מקיים השבה.

את החפץ מחמת השינוי, ומכל מקום אינו יכול לומר לגזול "הרי שלך לפניך" כיון שנשתנה מקצתו. ומה שהגמרא מקשה לשמואל שפסק כי שינוי אינו קונה לגזלן ממה שאמר שאין שמין לגנב וגזלן ואינו יכול לומר "הרי שלך לפניך". מבאר הגר"ח שכוונת הגמרא, כי אם שמואל לומד מהפסוק "אשר גזל" — כעין שגזל, לענין הדין שאינו יכול לתת את הכלי השבור ולומר לו "הרי שלך לפניך", הוא הדין שלומדים מהפסוק